

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning av allmänna familjepensionsreglementet å lärare vid statens undervisningsväsende m. fl.

I en den 8 april 1938 dagtecknad proposition nr 290, som hänvisats till bankoutskottets handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av föredragande departementschefen förordats utfärda bestämmelser om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande för i propositionen berörda grupper av befattningshavare.

Beträffande motiveringen för det framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Det i propositionen framlagda förslaget innebär inordnande under allmänna familjepensionsreglementet av nedannämnda befattningshavargrupper, vilka nu äga delaktighet i statens pensionsanstalt, nämligen: övningskollärare vid högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium, lärare vid statens småskoleseminarium, rektor samt ordinarie ämneslärare eller lärare i övningsämne vid allmänt läroverk, folkskoleseminarium eller högre lärarinneseminariet, rektor och ordinarie lärare vid teknisk elementarskola, teknisk fackskola eller tekniskt gymnasium, verkstadsingenjör vid tekniska gymnasiet i Göteborg, manlig professor vid Chalmers tekniska högskola, vissa manliga lärare vid gymnastiska centralinstitutet samt ordinarie befattningshavare vid statens pensionsanstalt ävensom ordinarie befattningshavare vid lantbrukshögskolan respektive chef, ledamot samt byråchef i skolöverstyrelsen, som vid tillträdet av sin tjänst hade rätt till familjepension i statens pensionsanstalt eller i någon uti samma pensionsanstalt inordnad pensionsinrättning.

Beträffande olika med inordnandet av ifrågavarande befattningshavargrupper sammanhängande detaljproblem har föredragande *departementschefen* framhållit bland annat följande:

Med avseende å lärare, underkastade de för statens undervisningsväsende meddelade särskilda avlöningsbestämmelserna, borde, i analogi med vad som i tjänstepensionshänseende skett genom kungörelsen nr 3/1938 angående utsträckt tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet, utfärdas föreskrift om att för dem skulle gälla de familjepensionsunderlag och — med en del jämkningar för vissa lärare i övningsämnena — tillämpas de familjepen-

sionsavdrag, som i allmänna familjepensionsreglementet finnes föreskrivna för de lönegrader, som lärarna jämlikt därom meddelade bestämmelser tillhörde eller skulle anses tillhöra.

Beträffande övningslärare, som avsåges i 8 § 2 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende, och motsvarande extra ordinarie lärare måste *särskilda föreskrifter* meddelas i fråga om *dels* tjänstårsberäkningen, *dels* den tid, med vilken utökning av antalet tjänstår jämlikt 4 § 2 mom. familjepensionsreglementet må ifrågakomma, *dels* beräkning av familjepension vid förening av flera befattningar, *dels ock* familjepensionsavdrag.

Efter att hava lämnat en närmare redogörelse för de huvudgrunder, efter vilka familjepensionsrätten för övningslärarna skulle ordnas, har departementschefen framhållit följande:

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter verkställd ytterligare utredning, med iakttagande av de i förevarande proposition angivna huvudgrunderna, meddela de närmare föreskrifter, som kunde befinnas erforderliga för ordnandet av övningslärarnas familjepensionsrätt. Härvid vore att märka, att dessa särbestämmelser borde avse icke blott övningslärarna vid de läroanstalter, beträffande vilka familjepensionsreglementet nu skulle göras tillämpligt, utan även övningslärare vid läroanstalterna för blindas. För sistnämnda övningslärare, som med lönereglerna automatiskt blivit underkastade familjepensionsreglementets bestämmelser, borde särbestämmelserna få retroaktiv giltighet från och med den 1 januari 1938.

Utöver de i det föregående förordade särskilda bestämmelserna har departementschefen ansett erforderligt, att även vissa *särbestämmelser av övergångsnatur*, avseende allenast de nu anställda befattningshavarna, bliva utfärdade. Dessa bestämmelser skulle i anslutning till förut vid inordnande under allmänna familjepensionsreglementet av delägargrupper i äldre pensionskassor tillämpade grundprinciper erhålla följande innebörd:

Sådan avkortning av familjepensionens grundbelopp, som enligt 4 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet skall företagas vid felande tjänstår, bör ej äga rum beträffande befattningshavare, som enligt de för honom nu gällande bestämmelserna är berättigad till full pension för sina efterlevande. Beträffande övningslärarna bör denna regel dock innebära, att avkortning av pensionen ej skall ske på den grund att antalet tjänstgöringsår understiger 30; däremot bör givetvis avkortning kunna ske på grund av att tjänstgöringen haft mindre omfattning än 30 veckotimmar och lönen således utgått eller vid tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna skulle ha utgått med reducerat belopp.

Utän hinder av vad i 2 § familjepensionsreglementet stadgas bör för den, som vid familjepensionsreglementets ikraftträdande ägde familjepensionsrätt i statens pensionsanstalt, gälla, att änka skall äga pensionsrätt, även om äktenskapet ingåtts efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och att för arvsberättigade barn rätten till familjepension skall upphöra först vid 21 års ålder. Vad nu sagts bör gälla även för det fall att befattningshavaren vinner förhöjning i familjepensionsunderlaget.

För de nu ifrågavarande befattningshavare, för vilka det föreslagna inordnandet under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser sker i samband med löneroglering, torde, i enlighet med de hittills vid sådana inordnanden tillämpade principerna, sagda reglementes pensionsavdrag böra

bliva gällande. Även det fåtal befattningshavare, som redan tidigare erhållit nyreglerad avlöning, böra få vidkännas nämnda pensionsavdrag.

Vidare förutsätter departementschefen att — i likhet med vad som i tjänstepensionshänseende skett — en övergångsbestämmelse utfärdas om att å lärare, som på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 12 april 1935 (nr 145) med föreskrifter i fråga om pensionsrätten för vissa förutvarande rektorer vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter efter rektorsförordnandes upphörande kvarstår vid rektors pensionsrätt, skola med avseende å familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag tillämpas de för vederbörande rektorstjänst enligt allmänna familjepensionsreglementet gällande bestämmelserna.

Enligt en summarisk beräkning kan, enligt vad departementschefen meddelat, det kapitaliserade värdet av de kostnader, som uppstå vid ett överförande av de ifrågavarande befattningshavarna på de nya pensionsvillkoren, även om de nya pensionsavdragen tillämpas, uppskattas till 6 å 7 miljoner kronor.

Familjepensionsreglementet har synts böra för de ifrågavarande befattningshavarna träda i tillämpning från och med den 1 juli 1938. Dock har departementschefen föreslagit, att för de befattningshavare, som erhållit löne reglering från 1938 års ingång och som före den 1 juli 1938 avlidit eller eljest avgått ur tjänst, familjepensionsrätten skall regleras i enlighet med de nya bestämmelserna.

Enligt därom fattade beslut har staten övertagit vissa skyddshem, som förut drivits av landsting. Därjämte skola dövstumskolorna från den 1 juli 1938 förstatlignas. För här anställda befattningshavare har lönereglering beslutats att gälla från och med den 1 juli 1938. Även för dessa grupper av anställda anser departementschefen allmänna familjepensionsreglementet böra bliva gällande.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. *Utskottet.*
På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 20 maj 1938.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg*, Holmström, Danielsson*, Sundvik, von Horn, Bodin i Visby och Leander;

från andra kammaren: herrar Holmgren, Lovén, Andersson i Falkenberg*, K. A. Westman, Osberg, Svedman, Eriksson i Sandby och Sundström i Vikmanshyttan*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.